

Doelstellingen

De versnellingsvraag – het doel

Hoe zorgen we voor een toegankelijk en gedigitaliseerd lesaanbod voor onze ernstig meervoudig beperkte leerlingen, dat aansluit bij de bestaande leerlijnen, zoals Plancius, CED of Vijfwijzer?

Aanleiding

Voor de leerlingen (ZML) uit leerroute 1 en 2 zijn er zeer weinig methodes. Het belangrijkste aanbod voor deze leerlingen is gericht op het vergroten van de communicatieve vaardigheden en ervaren, beleven en leren door toevoegen van zintuigelijke informatie. De methodes die er zijn, zijn niet van deze tijd of kunnen niet digitaal ingezet worden.

Doelgroep

Ernstig meervoudig beperkte leerlingen (EMB) met een laag ontwikkelingsperspectief ten gevolge van een ernstige verstandelijke beperking (IQ < 35), vaak met moeilijk te 'lezen' gedrag en ernstige sensomotorische problematiek zoals ontbreken van spraak, bijna niet kunnen zitten/staan.

Beginsituatie

Vanuit eigen competenties en professioneel handelen hebben een aantal docenten methodieken en methoden deels gedigitaliseerd.

Resultaat

Het resultaat is een startpagina (emb.wikiwijs.nl) met digitale leermiddelen om beter onderwijs aan EMB leerlingen (leerlingen met een ontwikkelingsleeftijd tussen 0 en 2 jaar, ofwel leerroute 1) te bieden. Dit is een plek waar leerkrachten en andere betrokkenen in het SO leermiddelen, die aansluiten bij de belevingswereld van EMB leerlingen, kunnen vinden en delen. De leermiddelen zijn voorzien van een keurmerk met heldere criteria. In juli 2017 zijn er minimaal 50 leermiddelen voorzien van het keurmerk.

Ook vanaf [wikiwijsleermiddelenplein](http://wikiwijsleermiddelenplein.nl) is onder het kopje (Voortgezet) Speciaal onderwijs het landelijk doelgroepenmodel te vinden. Via de knop Leerroute 1 kom je uit op emb.wikiwijs.nl

Daarnaast bestaat er (via de startpagina een verwijzing naar) een community groep voor leerkrachten en andere betrokkenen om te communiceren met elkaar over nieuwe ontwikkelingen en beschikbaarheid van materiaal.

Wat levert het op voor de leerlingen?

De gestructureerde digitale omgeving zorgt voor herkenbaarheid en voorspelbaarheid. Hierdoor kunnen leerlingen anticiperen, vooruit zien, overzicht creëren. Dit "weten wat er komen gaat" geeft een gevoel van veiligheid, vertrouwen en schept ruimte om aandacht te richten, te delen en initiatieven te nemen.

Het zien van visuele beelden helpt de leerlingen als herstellmoment om eerder opgedane indrukken en prikkels te verwerken.

Betrokkenheid wordt vergroot door geluiden en liedjes.

Individuele momenten binnen een groepsactiviteit zijn mogelijk doordat er voldoende interesse is in het digitale aanbod en er geen 'losse' wachtmomenten zijn.

Representatief

De versnellingsvraag kwam vanuit Hub Noord-Brabant en werd door de volgende organisaties ondersteund:

De Onderwijsspecialisten, Stichting Chr. SO/VSO voor de NOP e.o. en Martinusstichting voor SO en VSO te Rotterdam en Mytyschool Tilburg ondersteunen deze vraag. Besturen werken zoals hierboven vermeld samen in Gewoon Speciaal ICT.

In het kader van kennisdeling maken we gebruik van de goede samenwerking met het Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs (LECSO).

Projectorganisatie

Taken projectleider Angelique Geerts

De projectleider zal zorgdragen voor de volgende onderdelen:

Werksessies en promoten

- Uitnodigingen werksessies maken en verspreiden en promoten (o.a. via Lecso nieuwsbrief).
- Eventuele oproepen om links, documenten of materiaal aan te leveren of te plaatsen.
- Voorbereidingen en programma werksessies maken (ism Linda le Grand van Kennisnet).
- Bevestiging inschrijving en programma, deelnemers alvast een Entree account aan laten maken, deelnemers materiaal wat ze willen plaatsen mee laten nemen, laptop mee, lunch inclusief.
- Verslaglegging werksessies.
- Wikiwijs promoten tijdens bijeenkomst Gewoon Speciaal ICT op 8 maart 2017.

Eigen materiaal

- Workshop "wikiwijs maken" volgen.
- Plaatsen van eigen materiaal in Wikiwijs. Dit is tijdrovend vanwege het uitzonderen van materiaal met auteursrechten. Het materiaal moet worden doorlopen op eventueel auteursrechtelijk beschermd onderdelen en deze onderdelen moeten dan verwijderd of vervangen worden.
- Daarnaast dient het privacy gevoelige materiaal vervangen te worden door meer algemeen materiaal.

Beheer

Beheren van Wikiwijs en begeleiders van vrijwilligers die daarin willen helpen t/m juni 2017:

- Checken of de content past bij de belevingswereld van de doelgroep (EMB leerlingen, ontwikkelingsleeftijd tussen 0 en 2 jaar, ofwel leer route 1).
- Controleren of de juiste trefwoorden/metadata aan het materiaal is meegegeven en dit indien nodig aanpassen (EMB, leer route 1).
- Thema, activiteit en doelen dienen vermeld te zijn.
- Het materiaal moet worden doorlopen op eventueel auteursrechtelijk beschermd onderdelen en deze onderdelen moeten dan verwijderd of vervangen worden.
- Keurmerk toekennen indien aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan.
- Docenten aanstellen als leermiddelenspecialist van Kennisnet. Dit zijn docenten die tegen een vrijwilligersvergoeding onder begeleiding van Kennisnet materiaal beoordelen.

Activiteitenplan Digitaal leer materiaal voor EMB leerlingen

Doelen implementeren

- Onderzoeken of er veel verschillen zijn tussen de leerdoelen uit de verschillende doelensets die gebruikt worden.
- Eventueel een keuze maken welke leerdoelen geïmplementeerd gaan worden.
- Uitzoeken of het mogelijk is om de leerdoelen uit te werken zodat ze aangeklikt kunnen worden bij het maken van een les of delen van een link.

Afstemming zorg/onderwijs

Zorg en onderwijs kennen dezelfde doelgroep, maar representeren ook aparte werelden: onderwijs is groepsgericht, de zorg is juist meer individueel. De vraag ligt voor of en waar zorg en onderwijs elkaar kunnen versterken. I.s.m. Marc Cantrijn een afstemming kennis en materialen zorg/onderwijs maken. Het gaat hierbij met name over de contacten met het platform EMG. Marc Cantrijn heeft contact met Mia Nijland. Er is inmiddels door EMG een verzoek ingediend voor financiële steun, zodat de doorontwikkeling een impuls kan krijgen.

Communicatie

Dat er behoefte is aan onderlinge communicatie is duidelijk. In de toekomst is er wellicht behoefte aan een chatfunctie. Wikiwijs kent geen chatfunctie. Hierin zal dan t.z.t. op een andere manier moeten worden voorzien. De aanmaak van een community groep op de website van Lecso zou een middel kunnen zijn om te communiceren met de deelnemers. Het is geen chat maar toch wel een weg om intern met elkaar af te stemmen. Wellicht zijn er ook mogelijkheden via de website van Gewoon Speciaal ICT.

Acties en resultaten tot nu toe

Eerste bijeenkomst

In januari 2016 heeft er onder leiding van Sandra ter Horst (Kennisnet) een eerste bijeenkomst plaatsgevonden die als doel had het verkennen en aanscherpen van de versnellingsvraag.

De conclusie was dat er, om het probleem beter te kunnen positioneren en een vervolgstap te kunnen bedenken, in kaart gebracht dient te worden wat in de gehele sector voor deze doelgroep gebruikt wordt aan methodes en materiaal.

Digitale vragenlijst

Er werd door Kennisnet een digitale vragenlijst opgesteld. Via Lecso en de kerngroep is deze vragenlijst uitgezet bij de doelgroep (leerkrachten / begeleiders) in de periode tussen 22 januari en 12 februari.

Tweede bijeenkomst

Tijdens de tweede bijeenkomst, die in februari plaatsvond, zijn een aantal opvallende punten besproken. Er is een zeer goede respons (56 reacties) geweest op de vragenlijst. Uit een vluchtige analyse van de enquêteresultaten blijkt dat de meeste collega's 7-9 leerlingen in een groep hebben en dat de begeleiding in het algemeen bestaat uit 2 personen. De meeste groepen kennen verschillende niveaus. Een behoorlijk aantal docenten geeft aan met eigen materiaal te werken, en veel docenten zouden een centrale vindplaats van materiaal toejuichen. De respondenten zijn behalve docenten ook onderwijsassistenten, therapeuten en een directielid.

Er is een lijst van mailadressen van respondenten die hebben aangegeven op de hoogte te willen blijven.

Tevens is er tijdens de tweede bijeenkomst gepoogd te bepalen waar de kern van het probleem / behoefte ligt.

De kern van de vraag konden we herleiden tot een behoefte aan:

Een platform waar we kunnen zien ' wat er gebruikt wordt' , soort catalogus

Een platform waar zelfgemaakt materiaal gedeeld kan worden, vindbaar is

Een platform waar een database is met los materiaal – picto's, liedjes

Een platform waar ideeën en lestips uitgewisseld kunnen worden

Voorstel online platform digitaal leermateriaal voor EMB leerlingen

In maart hebben Jan-Bart de Vreede en Sandra ter Horst een voorstel gemaakt voor een online platform digitaal leermateriaal voor EMB leerlingen op basis van Wikiwijs.

Derde bijeenkomst

Tijdens de derde bijeenkomst werd besloten verder te gaan met Wikiwijs en een aantal (minimaal 2) werksessies te organiseren waarop 10-15 leerkrachten lessen delen. Mensen van Kennisnet met kennis van Wikiwijs sluiten aan.

We liepen tegen het feit aan dat enkele besturen (Mattheus en de Zonnebloemschool) vanwege tijdsgebrek en de afstand niet hebben deelgenomen aan de overleggen. Uiteindelijk hebben Hub-Noord Brabant, De Onderwijsspecialisten en de Emilusschool de versnellingsvraag en de activiteiten die daarin plaatsvinden via de site (<https://www.poraad.nl/themas/ict-in-het->

[onderwijs/ondersteuning-bij-ict/versnellingsvragen/toegankelijk-lesaanbod-voor-emb#comments](#)) formeel bestuurlijk onderschreven. De Emiliusschool had nog niet eerder deelgenomen aan de overleggen aangezien zij niet tot de besturen behoort die aanvankelijk de versnellingsvraag hebben gesteld. De Mytyschool Tilburg heeft wel deelgenomen aan de overleggen maar niet formeel op de website de bestuurlijke onderschrijving ingevuld.

Corine van Helvoirt heeft de besturen van de startgroep met een brief vanuit LECSO benaderd en gevraagd om namen van de personen die aansluiten.

Tevens is er door Sandra gezorgd voor een mail met daarin een terugkoppeling naar mensen vanuit de vragenlijsten.

Ook is de doelgroep aangescherpt. Leerroute 1 en 2 werd te ruim bevonden. We hebben gekozen om te focussen op leerroute 1 omdat de leerlingen die gebaat zijn bij belevingsgericht onderwijs deze leerroute volgen. In leerroute 2 kom je een ander type leerling tegen en is er dus ook behoefte aan ander materiaal.

Eerste workshop kleine setting

De eerste workshop vond plaats op 1 juni bij LECSO in Utrecht.

Jan-Bart de Vreede, manager services en eindverantwoordelijk voor het Wikiwijs platform, introduceerde het platform en liet een reeds aangemaakte plek voor de EMB doelgroep zien:

<http://emb.wikiwijs.nl>. Een startpagina is een vertrekpunt voor het zoeken van materiaal. Bij deze pagina wordt specifiek gezocht in materiaal voor (V)SO.

Het doel van deze middag was om ervaring op te doen met het delen van eigen materiaal, maar ook het toevoegen van links naar ander materiaal. De groep ging praktisch aan de slag onder begeleiding van Jan-Bart. Jantina Nieuwhuis nam vanuit Lecso de taken van Corine van Helvoirt over.

Afgesproken werd om in ieder geval de trefwoorden 'EMB' en 'leerroute 1' toe te voegen, vooruitlopend op de landelijke afspraken die hierover gemaakt gaan worden.

De oefening leverde meteen een aantal vragen en aandachtspunten op.

De aanwezigen waren enthousiast over de potentie van het platform en willen graag een bijdrage leveren. Ook als je niet ICT-vaardig bent, zal het lukken materiaal op het platform te leggen. Omdat het platform publiek en open toegankelijk is, kan het zorgen voor continuïteit, hetgeen met andere pakketten soms lastig is, wanneer dit materiaal niet makkelijk uit de omgeving te exporteren is.

De conclusie is dat we met de Versnellingsvraag de route langs Wikiwijs verder op gaan. Er zullen nog de nodige stappen gezet moeten worden. Echter, wanneer dit goed wordt opgezet en met elkaar gevuld, dan ontstaat er een rijke verzameling materiaal, die gaat voorzien in een grote behoefte. Ook maakt het dan transparant wat er zoal gebruikt wordt. Het geeft inzicht en brengt je op ideeën.

Iedereen onderkent wel dat een belangrijke stap is om een goede begeleiding te bieden en te zorgen dat er in eerste instantie vulling komt en bovenal de communicatie hierover op gang te brengen. We spreken af dat Angelique Geerts extra ondersteuning krijgt om haar eigen collectie reeds beschikbaar te stellen en zo een startcollectie te hebben. Hier is 1 dag gebruik van gemaakt.

De deelnemers gaan zelf aan de slag met uploaden en in september organiseren we een vervolgsessie om ervaringen te delen en de verbreding en opschaling te bespreken.

Activiteitenplan Digitaal leermateriaal voor EMB leerlingen

Angelique en Maria Versseput hebben inmiddels lesmaterialen gedeeld. Deze zijn vindbaar via de startpagina.

Bijeenkomst werkgroep 21 september 2016

Door de zomervakantie en wisselingen van medewerkers bij Lecso en Kennisnet de organisatie van een vervolgsessie niet gelukt. Op 21 september zijn Linda le Grand (opvolgster van Sandra ter Horst van Kennisnet) Jantina Nieuwhuis, Angelique Geerts van Hub Noord-Brabant, Boudewijn van der Pas (Mytyschool Tilburg) en Maria Versseput van de Witte Vogel (deelneemster van de eerste werksessie) bijeen gekomen. De werkzaamheden vanuit Lecso zullen door Jantina overgedragen worden aan Marc Cantrijn. Hij neemt nl ook deel aan een werkgroep met een versnellingsvraag vanuit de zorg door Mia Nijland van het Platform EMG. Op deze manier kunnen eventuele overlappingsen samengebracht worden.

Behalve de startpagina zoals deze in juni als eerste proef is gemaakt, zijn er ook andere manieren om lesmateriaal in Wikiwijs te ordenen.

Er worden drie belangrijke insteken voor het zoeken genoemd: **leerdoelen, thema's en activiteiten**. Het idee is dat een leerkracht eerst kiest op welke manier hij materiaal wil zoeken: op doel, thema of activiteit. Een docent maakt dan eerst de keuze via welke weg hij/zij wil zoeken. Vervolgens is het materiaal langs deze verschillende inzichten vindbaar.

Thema's

Op verschillende scholen kunnen de thema's afwijken. Een aantal bekende thema's zijn:

Carnaval, Pasen, Sinterklaas, Kerstmis, Winter, Lente, Zomer, Herfst, "Zintuigen/ik en mijn lijf/lichaam", "Eten en drinken/voeding/fruit", Familie, "Huis/thuis", Boodschappen doen en "Dieren en planten".

Activiteiten

Muziek, Koken, Knutselen, Beleving, Verzorging, Spelen, Dienstverlening (thee zetten e.d.), Bewegen, iPad / computer.

Doelen

Er zijn verschillende doelensets in omloop, bijvoorbeeld Plancius en CED. Daarnaast worden ook eigen doelensets samengesteld.

Besloten is om in dit schooljaar 3 werkbijeenkomsten te organiseren. We mikken hierbij vooral op deelnemers 'uit de praktijk'. Eén van de bijeenkomsten zal een hele dag in beslag nemen: De ochtend kan dan worden besteed aan het daadwerkelijk delen van materiaal via Wikiwijs. 's Middags kan hier dan naar keuze aan worden verder gewerkt of kan met op andere manieren / andersoortige kennis delen.

Genomen stappen september 2016 t/m maart 2017

Angelique Geerts is aangesteld als projectleider.

Linda heeft de enquêteresultaten v.w.b. leerroute 1 verder uitgewerkt.

Linda le Grand twee nieuwe (test)versies van de startpagina gemaakt. Er is besloten welke versie de voorkeur verdient.

Linda een keurmerk toegekend aan het materiaal dat eerder is gedeeld.

Er is lesmateriaal gemaakt/geordend in Wikiwijs Maken ('appel').

Er zijn succesvolle werksessies georganiseerd op dinsdag 22 november 10.00u. – 15.00u., Hub Rosmalen en maandag 6 februari van 13.00-16.30u., Lichtenbeek Arnhem. Notulen van deze bijeenkomsten zijn inmiddels verspreid.

De belangrijkste punten hieruit:

- Tijdens deze werksessie is besproken welke stappen er zijn gezet.
- Er is gewerkt aan het maken en delen van materiaal.
- De criteria voor het keurmerk zijn gezamenlijk nader bepaald.
- Het icoontje is akkoord bevonden.
- Er is geïnventariseerd wat de wensen/ideeën zijn ten aanzien van onderlinge communicatie. Dit heeft geresulteerd in een community groep op de website van Lecso.
- Er is een "denktank" opgericht bestaande uit Maria Versseput (Tyltylcentrum De Witte Vogel), Willemijn Nijhoff (De Twijn, OoZ, Zwolle), Chantal van Krieken (Hub Noord-Brabant) en Angelique Geerts (Hub Noord-Brabant). Deze groep dient als klankbord voor Angelique. Daarnaast ondersteunen zij in het controleren/toekennen van het keurmerk.
- Er is voorgesteld om leermiddelenspecialisten aan te stellen om de continuïteit te waarborgen.
- Ook is voorgesteld om sociale media (Pinterest, Twitter, Facebook, LinkedIn) in te zetten om meer bekendheid aan emb.wikiwijs.nl te geven.
- Er is voorgesteld om een jaarlijkse bijeenkomst/terugkomdag te organiseren.

Er staan nog 2 werksessies gepland voor mei. Deze zitten beide vol.

Om de sector PO in de breedte te laten zien hoe het proces verlopen is wordt er een filmpje gemaakt waarin een (proces)beschrijving van hoe het maken en delen van leermateriaal gezamenlijk aangepakt wordt. Hiervoor is Angelique geïnterviewd en zijn er leerlingen van Hub Noord-Brabant gefilmd.

Activiteiten 1 april t/m 14 juli 2017

Vanwege de grote interesse voor de werksessies is besloten om na de zomervakantie nog 1 of 2 werksessies te plannen.

Er wordt verder gewerkt aan het maken en delen van materiaal. De “denktank” controleert de door Linda toegekende keurmerken en geeft keurmerken af aan nieuw, gedeeld materiaal. Samenhangend materiaal kan worden geordend en aangevuld.

Er worden accounts aangemaakt voor Pinterest, Twitter en Facebook. Af en toe wordt er iets op geplaatst. Bijvoorbeeld wanneer er een leuke, nieuwe les is. Er wordt steeds verwezen naar de pagina emb.wikiwijs.nl.

We onderzoeken de mogelijkheid om, na afsluiting van het traject, leermiddelspecialisten aan te stellen met kennis van EMB. Er wordt gedacht aan meer dan 1 persoon om te waken voor de continuïteit. Er wordt een taakomschrijving gemaakt hiervoor. Hieronder valt o.a. het toekennen van het keurmerk, sociale media bijhouden en het jaarlijks organiseren van een bijeenkomst.

Er worden werksessies georganiseerd op 10 en 24 mei van 13.00-16.30u., locatie LECSO te Utrecht omdat dit centraal gelegen is. Tijdens deze werksessies wordt besproken welke stappen er zijn gezet. En natuurlijk wordt er verder gewerkt aan het maken en delen van materiaal.

Tijdens de bijeenkomst van 10 mei worden een aantal deelnemers geïnterviewd. Dit wordt verwerkt in het filmpje van de procesbeschrijving. Dit filmpje is in juni 2017 gereed en wordt dan geplaatst op de website versnellingsvragen.nl.

Er wordt gewerkt aan technische oplossingen om emb.wikiwijs.nl nog gebruiksvriendelijker te maken.

Een voorbeeld hiervan is het aanklikken van trefwoorden in een uitklaplijst (i.p.v. zelf intypen). Hiervoor is het nodig dat een definitieve indeling wordt vastgesteld, en vervolgens wordt ingediend bij ‘Edustandaard’.

Ook het aanklikken van bijpassende Plancius doelen is hier een voorbeelden van.

Er wordt bekeken of het ‘terugvallen’ uit emb.wikiwijs.nl, als je bijvoorbeeld naar je profiel gaat, opgelost kan worden. Bijvoorbeeld door een soort ‘terug’ knop te hebben.

Een andere wens is het kunnen zoeken op een deel van een woord (bijv. appels wordt ook gevonden als er op appel wordt gezocht).

Er komt een automatische koppeling naar Edurep. Het materiaal kan in Omnidu worden gemetadateerd (o.a. volgens de eisen die we nu stellen aan het EMB-materiaal).

Activiteiten afrondende fase 1 september t/m 31 december 2017

We gaan bekijken wie vanaf 1 januari 2017 leermiddelenspecialisten EMB van zou willen worden.

Er worden nog enkele workshops in Utrecht gegeven.

Het initiatief wordt verder verspreid o.a. door het te presenteren tijdens een bijeenkomst van Gewoon Speciaal ICT. Er wordt een artikel geschreven over het proces en eindresultaat. Hierin kan Kennisnet faciliteren met een tekstschrijver. Het artikel is in november 2017 gereed. Kanalen voor verspreiding van het artikel: Lecso, Kennisnet, Hub, Gewoon Speciaal ICT, Vives, Klik, landelijk platform EMB, Kennisplein, Lotje & Co en de sociale media van EMB.wikiwijs.nl

Er wordt in overleg met Mia Nijland gekeken naar samenwerkingsmogelijkheden. Bijvoorbeeld door een link te plaatsen op het landelijk platform EMB. En wellicht zijn er mogelijkheden om een workshop of stand op het EMB congres in 2018 te organiseren.

Angelique Geerts, projectleider

Angelique Geerts, projectleider